

BOŽIČNA PRILOGA SLOV. GOSPODARJU

E. Veščak:

Božično pismo.

Lepa slovenska navada je, da se ob velikih praznikih snidejo znanci in prijatelji ter se pogovorijo o dogodkih in doživljajih, katere so doživeli v času, ko se niso videli. Tudi mi smo takšni stari znanci, ki se hočemo kot prijatelji ob božiču in novem letu malo pogovoriti.

Preteklo leto je bilo prav malo prijetno. Prineslo nam je račune o veliki „pravdi“, ki je bila prav krvava in je trajala celih pet let. In kakor je to navadno pri večini pravd, tako je tudi pri tej: stroške, jezo in sovraštvo imata oba, ki se pravdata. Tako je tudi s posledicami svetovne vojske: vsi skupaj trpimo, premagovalci in premaganci, pa tudi jeze in sovraštva je še dovolj, ako ne več, kakor je je bilo — pred svetovno vojsko.

Naša nova država je v preteklem letu sklenila in podpisala mirovne dogovore z vsemi svojimi sosedmi. Golovo z našimi mejami ni zadovoljen nobeden izmed nas, saj je ostalo skoraj 1 milijon Jugoslovancev pod tujo oblastjo. Pa začasno pomoči ni.

Najhujše je, da sami ne znamo ceniti svoje svobode in smo čisto podobni Izraelcem, ki so si želeli iz puščave v egiptovsko sužnjost k polnim mesenim loncem. Toda razlika je ta, da mi nismo v puščavi, da bi mi povsod pri naših sosedih dobili le samo sužnjost, polnih loncev pa prav nikjer. Vsa ponižanja, vse krivice, vse strašne težave in nadloge zadnjih let smo prav hitro pozabili in nehvaležno blatimo ali celo sovražimo naše voditelje in naše brate, ki so nas vodili in rešili iz te neskončne nesreče, ki bi požrla še brezštevila žrtv, ako je ne bi končali tako, kakor jo smo.

Splošna bolezen je, da je vse nezadovoljno, in se posebej jezi nad draginjo. Toda potrpi malo, prijatelj in pazljivo premisli posebej sledeče: Čisto po vseh krajih Evrope se kriči čez draginjo in povsod so štrajki in demonstracije proti njej. Mi smo sicer v volilnem boju od tepcev in lažnjivec slišali, Ja sta dr. Korošec in njegova stranka kriva draginje. Toda ravno isti čas smo slišali, odnosno brai, da so na Španskem, kjer niti ni bilo vojske, poka'e puške in strojnice, ko so razganjali po Madridu in drugih mestih nezadovoljneže. Ravnotako je bilo na Laškem in deloma na Češkem. Kaj mislite, ali so tam tudi obdožili Kmetstvo zvezo in dr. Korošca draginje?!

Sicer pa sem slišal na drugi strani modrovati ljudi tudi tako: „Kaj bomo tožili o draginji! Pravijo, da je sol draga. Se nikdar nisem kupila soli tako po ceni, kakor sedaj. Dam dve jajci, pa imam kilo soli in za eno jajce prinesem možu dve cigari; tega prej ni bilo. Za en liter starega vina nisem pred vojsko nikdar dobil težaka in nikdar ene kile galice. Sedaj pa to dobim in mi še kronce ostanejo. Ali jaz ne soglašam popolnoma s tem modrovanjem, kajti splošno velja resnica, da kmetstvo ljudstvo počasi zopet leze v dolgove, ker stane več v splošnem tisto, kar ono kupi, kakor pa dobi sorazmerno za svoje pridelke. Opazujem pa tudi, da se zadnje leto povprečno pri kmetijskih hranilnicah in posojilnicah manj vlačijo, kakor pa izposodi.

Naj pa pri tem povem, da se moja mati in tetica ne strinjata popolnoma z mojim modrovanjem. Mati pravijo: „Kaj boš ljudem pravil, da se zdaj težko gospodari! Meni je bilo hudo, ko je bil pred vojsko luk po 1½—2 krajcarja, ko sem ponujala 100 tepuhov za 60 krajcarjev in jih nihče ni hotel in ko sem prodala svinje živo vajo 1 kg toliko kot kitarjev, kakor sedaj dobimo kroa. In tetica privede: „Lenuh, potepuh, požeruh in pijanec oprej n.č ni imel in sedaj nič nima. Kateri pa moji in dela, ima božji blagoslov. Kmet brez truda in trpljenja nikdar nič ni imel in tudi ne bo imel.“ Če pomislim

te besede, najdem tudi precej resnice v njih. Rado-veden sem, ali jih misli mnogo tako, kakor moja mati in tetica. Naj sporočijo in opišejo to gospodu uredniku za novo leto!

Oglejmo se še za lastno tolažbo tudi malo po drugih državah! Skoraj povsod bomo našli še večje nepravilike, kakor so pri nas.

V Nemški Avstriji bodo kmalu vse zajedli in zapili, kar ima kakšno vrednost. Njihov denar je zanič; saj ima sedaj ta revna državnica okroglo 30 milijard ali 30 tisoč milijonov K samega papirja. To je ravno sedemkrat več, kakor ga je imela pred vojno cela bivša avstro-ogrška država. Ali se pametnim ljudem sanja, kam vodi ta pot?! O drugih razmerah ne bom govoril. Povdarjam le, da si že veliko številno tistih koroških posestnikov in delavcev puli lase od jeze in kesanja, ker so pri plebiscitu glasovali za Avstrijo in ne za Jugoslavijo. Rekviriranje je tam že na dnevnem redu.

Ravnotako imajo na Češkem še krompir, kruh, moko, sladkor, petrolej in razne druge reči vse samo na karte in ljudje tudi ne gospodarijo s temi lastnimi pridelki, kajti gospodari jim država. Pri nas, hvala Bogu, nihče več ne meri koruznjakov, nihče ne stiče po podstrešjih, v škednjih, v posteljah in v drugih prostorih za živili, kakor pred leti, nihče tudi ne vleče živine iz hleva, toda dosti ljudi kljub temu misli, da je pri nas najhujše.

V Rusiji so si delavci in kmetje mislili ustvariti z boljševidom raj na zemlji. Toda ustvarili so si pekel. Ni svobode, ni kruha, ni obleke, ni obuvanja. Vojska, punti, uboji so na dnevnem redu. Judovski voditelji in drugi mogotci strahujejo ter morijo z nekaj stotisoč zaslepljenih in podkupljenih vojakov delavce, kmete in druge stanovce. Tako poročajo vsi, ki prihajajo zadnje mesece iz Rusije.

Razmeroma malo se čuje o Nemčiji. Tam so se sporazumeli v glavnem katoliška stranka in socialna demokratija in ljudstvo vztrajno, mirno in trdno dela, nekateri že mislijo, kako bi se enkrat maščevali nad zmagovalci, posebno nad Francozi.

Zanimivo dejstvo na svetovnem trgu je, da že na Angleškem in v Ameriki splošno cene zelo padajo skoraj vsem industrijskim izdelkom, posebej železu in obleki. Tega pri nas še ni čutili, gotovo pa še bo. Največja ovira temu je visoka vrednost angleškega in ameriškega denarja. Velikanska razlika v vrednosti med angleškim in ameriškim ter našim denarjem povzroča, da naši ljudje blaga ne morejo kupovati, Angleži in Amerikanci pa ne prodajati. Angleži so vsled preobilice zaloga v blagu morali zadnje mesece zapreti začasno okroglo eno četrtno tovarno, odnosno so omejili delo.

Tako smo si nakratko ogledali gospodarske in politične razmere okrog nas. Nismo še na najslabšem, čeravno bi bilo lahko v marsičem boljše, če bi bili vsi brez zavisti in brez sovraštva požrtvovalno na delu za skupno našo dobrobit. Tudi malo večje vztrajnosti in nesebičnosti bi nam ne škodovalo!

Po splošnem uničenju starega veka je po preseljevanju narodov dvignil svoj glas v tisti strašni bedi, razdrojenosti in revščini na eni, ter razudarnosti na drugi strani ustanovitelj katoliških redovnikov sv. Benedikt ter zaklical človeštvu: „Ora et labora!“ „Moli in delaj!“ Po teh svojih besedah se je tudi ravnal in pričelo se je novo življenje. Ako bi tudi mi vsi tako ravnali, bi kmalu preboleli žalostne posledice svetovne vojne na našem gospodarstvu in na naših dušah. Daj Bog, da se to čim prej zgodi! In s tem: Vesel božič in srečno novo leto vsem s miselnikom, znancem in prijateljem, a tudi — nasprotnikom!

ščen kot nobeden vaščan, kar jih pomnijo moji najstarejši rojaki.

Zanimal me je kot radovedneža ta „prišvercani“ zakramentalni obliv Otepovega Lojza, poizvedel sem o njem prav pri vrelu istinitosti in bom sporečil o njem, ako ne bom romal radi tega opisa zopet na zatožno klop mariborske porote. Pa, ker se nisem bal svojčas za lastno življenje, se ne strašim tudi ne mariborske porote, radi te samolastno hvalisane neustrašljivosti bom zaupal za letošnji Božič javnosti dogodek: Kako je bil krščen še današnji nepridiprav in bogasvaruj — komunist Otepev Lojz?

Pastiroval je rojstvo mi župnik sv. Miklavža na Polju skozi dolgo vrsto let gospod župnik nezabno dobrega in za nas vse Poljance do smrti trajnega spomina. Ni bila lahka ta dušebrižna služba, ako si pokličemo v spomin, da je naganjal rajni gospod na dušni pašnik rojake iz Sedlarjevega, ki so še danes veliko bolj kozlovsko upornega duha, nego pa poslušno ubogljive ovčice, ako hočemo označiti razmerje med župnikom ter župljani prav tako, kakor ga slika katekizem. Vendar rajni gospod župnik je opravljal svojo čredo vernikov na občno zadovoljnost vseh faranov, le za nezakonske matere je bil prava šiba božja.

Na vsak način pač moram zavarovati rajnega gospoda, da ga ne bodo obsodili bralci na napačno, takzvano starokopitno plat.

Rajni naš župnik je preganjal in korobačil vsak grešni izrastek na debelu te popačene narave svojih vernikov, a najbolj ga je vzbodel v srce prav vsem očitni znak preskoka božje postave — nezakonske materinstvo. Ker pa ni dobil pred svoj pastirski pogled grešnice same, je izlival ploho svoje opravičene jeze nad botrami in babicami, ki so prišle na krst z otroci iz nezakonskih zvez.

Pa mi boste obsojali rajnega gospoda, češ — staro, jezljivo vreteno je bil, ker je korobačil nedolžne in prve dobrotnike pomilovanja vrednega nezakonskega črviča. Pred to vprašanje se je gotovo postavil rajni župnik in vztrajal dolgo vrsto let pri svojem strogem nastopu napram botri ter babici nezakonskega otroka zgolj iz dejstva, ker je poznal jezičnost ženskega spola in bil uverjen: Ako napolnimo ušesa botri in babice, bodo žensčine grešni materi velike več nadopovedale nego bi jej jaz, ako bi mi prišla pred oči in pod jezik. Ali je obrodil oster nastop rajnega gospoda napram grehu prešestva v pohujšanjju precej dostopni obsotelski dolini kak poboljšilji uspeh, ne moremo reči, pač pa je dosegel gospod toliko, da se ni dala na krst z nezakoncem prav nobena kmetica iz naše fare.

Me bo pa zadel že zopet očitek: otrok pa mora vendar imeti po cerkveni postavi botra, če tudi je zagledal luč tega grešnega sveta po lastni nedolžnosti, a iz grešne — nezakonske zveze!

Tudi naši nezakonski otroci so imeli botre, pa samo na papirju v krstnih bukvah, pri podelitvi zakramenta sv. krsta pa jim je bila botra in babica — neustrašiva Tepinova Neža, ki nas je znosila vse zakonske in nezakonske Poljance že danes moške starosti pred krstni kamen in pod noge farnemu patronu sv. Miklavžu.

Potrpežljivi čitatelji teh božičnih vrst mi bodo že malo oprostili, ako prekinem za nekaj stavkov Otepev krst in posežem nazaj po stari Tepinki, ki je pravzrok Lojzetove se danes sajaste duše ter surove uravi, ker je ravno ona zakrivila nepravilnost, da ne rečem očitno goljuzijo z njegovim krstom.

O stari Tepinki se je in se bo govorilo po naši lari veliko slabega in dobrega. Pustimo slabe ženske kvante na stran. Bil bi pač nehvaležnež, ako bi vlačil po časopisju osebo, ki je ponudila mojemu novorojenemu telesu prvič v življenju zadržljivo moč tople vode. Tepinka je pač še danes žensče, ki se zaveda ženskoobrambne moči jezičnega vretena, ki v jezi ne zastane pred nikomur, niti pred častiljivo osebo domačega g. fajmoštra ne! Tako vam je bila tudi svočasa Tepinka edina junaška Poljanka, katere ni preplašila izpred domačega krstnega kamna vsa jezična toča, ki je padala iz hudournika rajnega našega gospoda, kadar je stopila pred njega z nezakoncem v naročju. Gospod župnik je sicer rohnel nad Nežo liki bobneči toovski ogenj na fronti, a table je molčalo, ker je stalo z obema petama na hvale vrednem stališču: Zmerjaj in se huduj, kolikor ti je drago, saj si dušni gospod cele fare, samo da me le ne lopneš preko pleč. Tepinki je bil torej glasni pouk o zlorabi zakona nekaj tako bolj vsakdanjega, kar pa ni šela Neža v zlo gospodu, ampak v naravo, ker sta bila sicer z župnikom prijatelja pri drugih krščencih iz zakonskih zvez.

Nikakor pa ne smem prezreti ali celo pozabiti za našo storijo omenka vrednega dejstva, da je krščeval naš rajni gospod župnik vse nezakonec na imena dnevnih svetnikov in svetnic, pa najsi so donela še tako latinski nerazumljivo za kmetiško-poljanska ušesa, kakor: Klet, Marcel, Patricij, Vital, Klara in Brigita itd. Konečno pa ravno omenjenega postopanja našemu gospodu glede darežljivosti z nenavadno svetniškimi imeni ne smemo šteti v zlo. Rajni župnik je hotel pač potom nezakonec pripomoči do zemeljskih častilcev za naša slovenska ušesa bolj čudno donečih svetnikov, ki so pa bili in ostanejo veliki pred Bogom ter svetom. Naše nezakonske faranke so se pa vendar le hudovale nad tem postopanjem

Januš Golec:

Kako je bil krščen Otepev Lojz?

Pravo skvarjeno seme vsestranske hudobije in zlobe je še danes ta nebodigatreba Otepev Lojz.

Ako stikajo žandarji po naši vasi, rekajo lju-
dje: So že prišli zopet po Otepovega Lojza.

Pa čisto res, če si spira kak vaški fantin svojo krvavo glavo pri studencu, mu je odprl gotovo premapete fantovske žile Otepev pretepač Lojz, ki je strah vseh nočnih potepuhov, pretepačev, ponočnjakov in voglarjev precej daleč na okrog. Da nastavlja Otepev ponočno zahrbtno zanjke klatovitežki fantovski mladeži, bi mu ne porival tega nikdo od starejših in pametnejših v greh. Ker pa poseda poleg pretepaštva še čisto napačne po'me o svoji in tuji lastnini, zaklepajo vaščani pred njim kašče, šrambe, kurnike in drugo premično imetje ter ropotijo. Za Otepevom kažejo vsi s prstom in vsak iz naše vasi je uverjen: Otepev Lojz je tat, dasi mu ne upa te žaljivke zabrusiti očitno v obraz niti na srčide! Ša jezičnica Urša iz od grabe za meljem. Otepev je bil in je menda še one vrste uzmovič, ki steguje svoje tatinske prste po imetju sovaščanov tako pretkano in previdno, da ostane vedno osumljenec vsake vaške kraje, a nikdar uvožan in sričan tat, kakor mi ga je označila večkrat sama Urša iz od grabe za meljem.

Dejstvo je, da ni bil, kolikor je meni znano, Otepev za nobeno pošteno lahko ali težko delo, ampak kvečjemu se je udingal kakemu švercarju iz Sedlar-

jevega kot gonjač za Stajersko prepovedanih hrvaških svinj, govodi ali konj. Kratko in malo, Otepev se je ogibala naša sicer poštena vas in je bilo vse veselo, če so tirali orožniki dolgotepeta potepa Lojza v zapor kašo pihat.

Prav oddahnila se je cela vas, Urša izpod grabe za meljem je dala celo za eno sv. mašo na dober namen, ko je moral Otepev Lojz koj pri izbruhu vojne k vojakom. Vsak mu je želel sam pri sebi, ko je odhajal: Da bi te le ne bilo nikoli več nazaj, ti nedobrosto in skvarjeno človeško seme.

Otepev je torej pospremila na ruske bojne poljane občna želja smrti. Pa menda ravno te smrtne žele na kožo in življenje osvovljenega Otepev so bile oni angel varuh, ki je čuval Lojza na bojišču tako skrbno, da se mu ni skrivil niti las, kaj še le tatinski prsti ali razbojniška roka. Kakor je odšel, tako se je vrnil Otepev Lojz iz vojne se bolj krenko dolgih pet, ne-oškodovanega telesa; pač pa še malo bolj siasne duše, kot jo je odnesel iz vasi v rajno cesarsko službo. Celu Urša izpod grabe za meljem je bila sedaj uverjena, da je bila n'ena maša na dober namen zama in Otepev ostane potep, ne-ridirav, vaški tat — in sedaj komunist, ker je bil krščen na golufiv način. Ljudje iz mo'e vasi so uvereni ter pre-ričani: Otepev se ni in se ne bo zgodilo do največ smrti nič življensko pohabeno, ker je bil kr-